

Temeljem članka 32. stavak 7. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva donosi

PRAVILNIK

O UVJETIMA KOJE MORA ISPUNJAVATI OBJEKAT I MJESTO ZA SAKUPLJANJE I NEŠKODLJIVO UNIŠTAVANJE ŽIVOTINJSKE LEŠINE, KONFISKATA I PROIZVODA ŽIVOTINJSKOG PODRIJETLA NAMIJENJENOG UTILIZACIJI I PRIJEVOZNO SREDSTVO NAMIJENJENO ZA NJIHOVO SAKUPLJANJE I PRIJEVOZ

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Ovim pravilnikom propisuju se uvjeti koje mora ispunjavati mjesto i objekat za sakupljanje i neškodljivo uništavanje životinjske lešine i otpada životinjskog podrijetla i prijevozno sredstvo namijenjeno za njihovo sakupljanje i prijevoz.
- (2) Mjesto i objekti iz stavka (1) ovoga članka su objekti za utilizaciju, kafilerija (spalionica), jama grobnica i groblje za životinje.

Članak 2. (Definicije)

U ovome Pravilniku pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

1. **životinjska lešina** - uginula, mrtvorodena ili pobačena životinja i životinja ubijena u postupku sprječavanja, suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti na određenom području ili u nekoj populaciji;
2. **otpad životinjskog podrijetla** je životinjski trup i sastavni dijelovi životinjskog tijela koji nisu namijenjeni ili nisu ispravni za ishranu ljudi i zdravstveno neispravni prehrambeni proizvodi životinjskog podrijetla (engl. ABP/AW):
 - a) konfiskat - organ i dijelovi trupla zaklanih životinja koji je veterinarsko-zdravstvenim pregledom ocijenjen zdravstveno neispravnim;
 - b) sporedni nejestivi nusproizvodi klanja, rasijecanja i obrade - organi i tkiva zaklanih životinja koje ne ubrajamo u meso u širem smislu riječi;
 - c) tkiva visokog rizika goveda, ovaca i koza - tkiva specificirana u Aneksu IV Odluke kojom se utvrđuju mjere za sprečavanje, kontrolu i iskorjenjivanje transmisivnih spongiformnih encefalopatija ("Službeni glasnik BiH", broj 31/03);
 - d) krv zaklanih životinja koja se ne upotrebljuje za ljudsku prehranu ni za preradu u kemijskoj, farmaceutskoj i drugoj industriji;
 - e) životinjski proizvodi koji nisu ispravni za ljudsku prehranu;
 - f) otpad iz valionice;
 - g) ostali otpad životinjskog podrijetla.
3. **higijeničarska služba** - služba koja stalno i sigurno obavlja skupljanje životinjskog otpada: redovito, stalno i sigurno skupljanje životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla s mjesta za prihvata, drugih mjesta nastajanja i njegova otprema u sabiralište ili neposredno na mjesto neškodljivog uništavanja;

4. **neškodljivo uklanjanje** - propisani postupak neškodljivog uklanjanja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, prerada u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu kada se iz veterinarsko-zdravstvenih razloga i radi zaštite zdravlja ljudi ne smiju ili se ne mogu iskoristiti daljnjom preradom, a što se obavlja u odobrenom objektu za neškodljivo uklanjanje (spaljivanje), zakopavanje u groblju za životinje ili jami grobnici;
5. **utilizacija** - dozvoljeni postupak neškodljivog iskorištenja lešina, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja, meda, preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu koja se obavlja u određenim objektima za utilizaciju.

POGLAVLJE II. UVJETI ZA OBJEKTE, MJESTA I PRIJEVOZNA SREDSTVA

Članak 3. (Objekat za spaljivanje i utilizaciju)

- (1) Lešina životinje oboljele od zarazne bolesti i proizvod podrijetlom od životinje oboljele od zarazne bolesti i valionički otpad moraju se učiniti neškodljivim u objektima za spaljivanje.
- (2) Neškodljivo iskorištavanje lešine, konfiskata, određenih nejestivih nusproizvoda klanja, rasijecanja, obrade i prerade mesa, ribe, divljači, mlijeka, jaja i meda preradom u proizvode namijenjene za ishranu životinja ili industrijsku uporabu obavlja se u **objektima za utilizaciju**.
- (3) Objekti iz st. (1) i (2) ovoga članka moraju ispunjavati uvjete propisane Odlukom o nusproizvodima životinjskog podrijetla i njihovim proizvodima koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 19/11) i Pravilnikom o utvrđivanju veterinarsko-zdravstvenih uvjeta za odlaganje, korišćenje, sakupljanje, prijevoz, identifikaciju i sljedivost, registraciju i odobravanje pogona, stavljanje na tržište, uvoz, tranzit i izvoz nusproizvoda životinjskog podrijetla i njihovih proizvoda koji nisu namijenjeni ishrani ljudi ("Službeni glasnik BiH", broj 30/12).
- (4) U izuzetnim slučajevima, ako nije osigurano obavljanje poslova utilizacije i spaljivanje **životinjskih leševa** i proizvoda životinjskog podrijetla podrijetlom od životinja oboljelih od zaraznih bolesti i valioničkog otpada prema odredbama članka 33. Zakona o veterinarstvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 46/00), **higijeničarska služba općine** preuzima i prevozi lešine, određene nejestive nusproizvode klanja, konfiskate i valioničke otpatke radi neškodljivog uništavanja u jami grobnici ili groblju za životinje gdje se neškodljivo uklanjaju zakopavanjem ili spaljivanjem u jami grobnici ili stočnom groblju.

Članak 4. (Higijeničarska služba)

Higijeničarska služba iz članka 3. stavak (4) ovoga Pravilnika mora:

1. biti organizirana i opremljena tako da je osigurano stalno i sigurno uklanjanje životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla (dostupnost 24 h tijekom cijele godine);

2. biti dostupna držateljima životinja i drugim korisnicima i imati održiv sustav prijavljivanja uginuća životinja: telefon, e-mail, faks;
3. vršiti uklanjanje leševa i drugog životinjskog otpada i leševa bez odlaganja sa seoskih gazdinstava i farmi;
4. radi utvrđivanje uzroka uginuća životinje odmah obavještavati mjerodavnu veterinarsku stanicu i kantonalnu veterinarsku inspekciju.

Članak 5.

(Stočno groblje i jama grobnica)

- (1) Objekat stočnog groblja ili jama grobnica mora se graditi na lokaciji na kojoj ne ugrožava zdravlje životinja, javno zdravlje i životnu sredinu i mora zadovoljavati sljedeće uvjete:

1. da je izgrađeno van naseljenog mjesta i na području koje urbanističkim planom nije predviđeno za izgradnju stambenih objekata, industrijskih objekata i objekata za proizvodnju, držanje i promet životinja;
2. mora imati prilazni put i da postoji mogućnost ograđivanja tako da je onemogućen prilaz životinjama;
3. na odabranoj lokaciji ne smije ugrožavati životnu sredinu: vodu, vazduh, zemljište, biljke i životinje odnosno mjesta od posebnog javnog interesa;
4. da je dovoljno udaljen od poljoprivrednih površina, farmi, objekata za uzgoj životinja, klaonica, mljekara i drugih objekata za proizvodnju hrane i hrane za životinje;
5. da je lokacija stabilna, ravna do blago nagnuta (2-5°), da nije podložna poplavama i da se ne nalazi na području s visokom razinom podzemnih voda, te da je udaljena od vodotoka i vodnih akumulacija, prirodnih izvorišta vode i objekata za snabdijevanje vodom stanovništva.

- (2) Na odabir lokacije za izgradnju jame grobnice ili stočnog groblja utječu faktori koji mogu biti pedološki, klimatski i ekološki: flora i fauna, prisustvo izvora i izvorišnih zona, klimatski faktori (padavine, poplave), količine nusproizvoda životinjskog podrijetla/životinjskog otpada koje treba zbrinuti, javno zdravlje, raspoloživa i potrebna materijalna sredstva, vlažnost i ocjeditost tla, maksimalna razina podzemnih voda, udaljenost od vodotoka i vodnih akumulacija, tip i kakvoća zemljišta, pristupačnost i komunikacijska povezanost terena, poroznost i vodopropusnost tla, stabilnost i nagib terena, kulturne navike i običaji lokalnog stanovništva, prisustvo urbanih, poljoprivrednih, industrijskih, zaštićenih i drugih površina koje moraju biti na određenoj udaljenosti od lokacije sukladno propisima o građenju, vodama i zaštiti okoline.
- (3) Kod odabira lokacije za izgradnju trajnog objekta stočnog groblja i betonske jame grobnice, osim navedenih karakteristika u stavku (2) ovoga članka mora se provesti geotehničko istraživanje u cilju defniranja neophodnih kvalitativnih karakteristika tla bitnih za projektovanje i izgradnju objekata. Prilikom ovih istraživanja posebnu pažnju treba obratiti na stabilnost terena i njegove hidrogeološke karakteristike.

Članak 6.

(Izgradnja stočnog groblja i jame grobnice)

- (1) Pri izgradnji stočnog groblja ili jame grobnice potrebno je obezbijediti:
 1. da je debljina sloja zemlje kojim je prekriven otpad životinjskog podrijetla minimalno 1 metar;

2. da je dubina jame grobnice najmanje 4 do 5 metara, a dno jame grobnice najmanje 1 do 2 metra iznad najviše razine podzemnih voda;
3. da se bočni zidovi jame grobnice grade od čvrstog materijala i moraju da budu zidani tako da propuštaju tečnost osim ako se gradi jama grobnica potpuno nepropusna od dvostruko armiranog vodonepropusnog betona kvalitete MB 30 (C 25730);
4. da je prostor oko jame grobnice širok najmanje 50 cm i izgrađen od čvrstog materijala s padom prema okolnom terenu;
5. da jama grobnica mora imati gornju ploču od čvrstog materijala s poklopcem koja mora biti uzdignuta od okolnog terena, a poklopac takve konstrukcije da onemogućava izlaženje neprijatnih mirisa i da može da se zaključava.

- (2) Jama grobnica i stočno groblje mora biti ograđena, obilježena i imati odgovarajući ulaz za prijem vozila i ljudi sa dezinfekcionom barijerom za dezinfekciju točkova i dezinfekciju vozila.
- (3) Ulaz mora biti kontroliran na način da se sprječava ulazak neovlašćenih osoba i životinja.
- (4) Objekat mora posjedovati infrastrukturu za čuvanje opreme i dezinfekcionih sredstava kao i natkriven prostor s pripadajućom nepokretnom i pokretnom opremom potrebitom za utvrđivanje uzroka uginuća životinja.
- (5) Na lokaciji mora biti obezbijeđen dovod higijenski ispravne vode za piće i odvod otpadnih voda, sukladno propisima kojima se uređuje vodoprivreda, odnosno zaštita životne sredine.
- (6) Dužina i širina jame grobnice određuje se prema količini materijala (leševa) za koju je namijenjena, a pri tom se primjenjuju sljedeći parametri:
 - u jami dubine 3.5 m i širine 3.5 m širine moguće je smjestiti sljedeće količine po zapremini:
 - 1.5 m³: 1,000 leševa brojlera,
 - 2.8 m³: 1,000 ćurki,
 - 1.5 m³: 5 leševa odraslih ovaca,
 - 2.63 m³: 1 leš odrasle krave,
 - 1.19-1.5, odnosno 2.3 m³: 5 leševa tovljenika - odraslih svinja.
- (7) Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada zakopavanjem nalazi se u Pravitku ovoga Pravilnika i čini njegov sastavni dio.

Članak 7.

(Prijevozna sredstva)

- (1) Životinjski otpad otprema se do mjesta zbrinjavanja specijaliziranim prijevoznim sredstvom koje mora ispunjavati uvjete propisane propisima iz članka 3. stavak (3) ovoga Pravilnika.
- (2) Specijalizirano prijevozno sredstvo se ne može koristiti u druge svrhe, a nakon istovara životinjskog otpada mora se očistiti, oprati, dezinficirati i dezodorisati.

POGLAVLJE III. EVIDENCIJE

Članak 8.

- (1) Objekti iz članka 1. ovoga Pravilnika vode evidenciju o neškodljivom uništavanju životinjskih lešina i otpada životinjskog podrijetla. Evidencija se može voditi i elektronskom obradom podataka.
- (2) Evidencija iz stavka (1) ovoga članka obvezno sadrži podatke o:

- datumu i mjestu odlaganja ili zakopavanja;
 - količini (broj), vrsti, kategoriji i podrijetlu životinjskih leševa koji su odloženi ili zakopani;
 - količini i vrsti životinjskog otpada koji je odložen ili zakopan (tkivo visokog rizika i preostali otpad goveda, ovaca i koza i zarazni materijal životinjskog podrijetla, otpad od svinja, peradi i od riba, iz valionica i ostali otpad);
 - svakom proizvođaču životinjskog otpada.
- (3) Objekti iz članka 1. ovoga Pravilnika dužni su kvartalno Izvješća o odloženom ili zakopanom životinjskom otpadu po vrstama i količini i odloženim ili zakopanim životinjskim lešinama dostavljati kantonalnom ministarstvu mjerodavnom za poslove veterinarstva i

Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

POGLAVLJE IV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 10

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

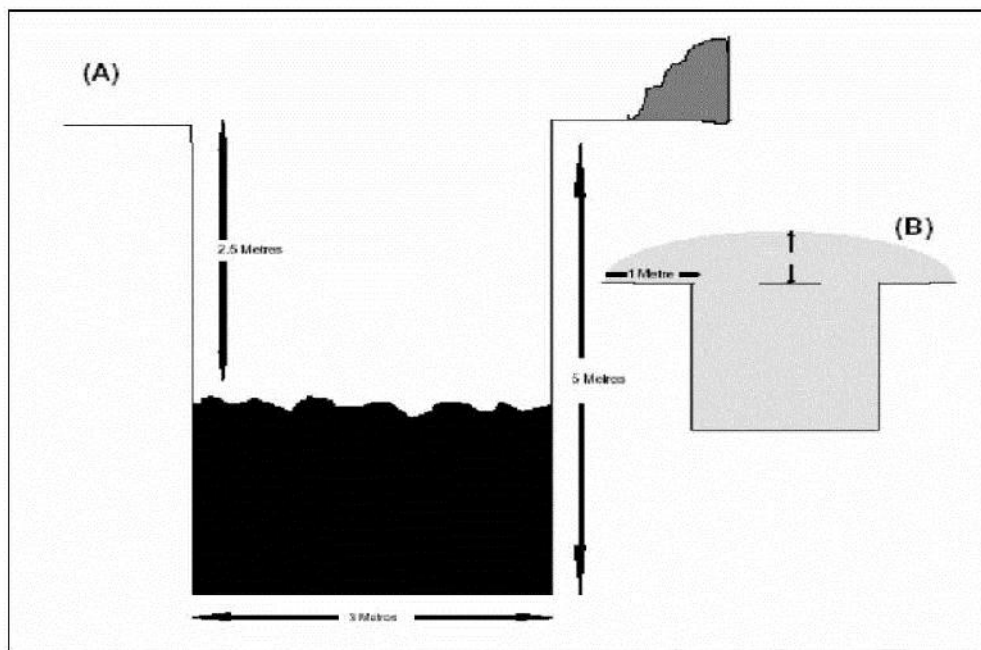
Broj 06-2-24/18-1847-3/18

16. siječnja 2019. godine
Sarajevo

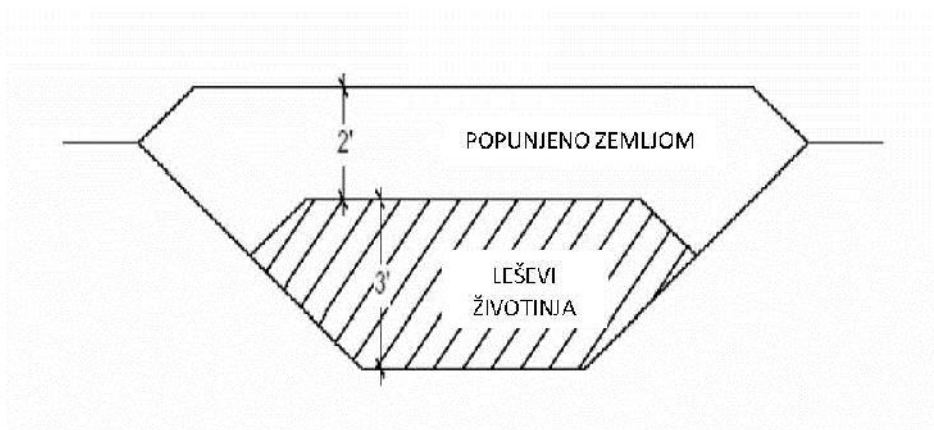
Ministar
Mr. sci. **Šemsudin Dedić**

Privitak

Grafički prikaz poprečnih presjeka jame i rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek jame za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i drugog životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem

Poprečni presjek rova za zbrinjavanje leševa uginulih životinja i životinjskog otpada (ABP) zakopavanjem